

METODICKÝ PRÍSTUP A KRITÉRIÁ PRE VÝBER INOVAČNÝCH A KOHÉZNYCH PÓLOV RASTU

Obsah

| | |
|---|----------|
| 1. POSTUP SPRACOVANIA | 1 |
| 2. METODICKÝ PRÍSTUP A KRITÉRIÁ PRE VÝBER INOVAČNÝCH A KOHÉZNYCH PÓLOV RASTU | 1 |
| 2.1. Skupiny obcí | 1 |
| 2.2. Kritériá výberu pólov rastu | 2 |
| 2.2.1. Inovačné póly rastu | 2 |
| 2.2.2. Kohézne póly rastu | 3 |
| 2.2.3. Obce, ktoré nie sú pólmi rastu v záujmovom území inovačných pólov rastu | 3 |
| 2.2.4. Obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmového územia inovačných pólov rastu | 3 |
| 2.2.5. Súhrnný prehľad | 4 |

1. Postup spracovania

Teoretický prístup k výberu inovačných a kohéznych pólov rastu bol prezentovaný na pracovnom stretnutí na Ministerstve výstavby a regionálneho rozvoja SR dňa 17. 1. 2007 všetkým relevantným sociálno-ekonomickým partnerom (zainteresované sektorové ministerstvá, regionálne samosprávy, zástupcovia subjektov združujúcich miestne samosprávy, mimovládny sektor).

Nový návrh štruktúry sídiel Slovenskej republiky pre účely NSRR SR na roky 2007-2013 bol vypracovaný v mesiacoch január až február 2007. Prvý návrh zoznamu štruktúry sídiel bol vypracovaný na základe dostupných štatistických údajov a kritérií uvedených nižšie.

Použili sa nasledovné vstupné údaje:

- počet obyvateľov k 31.12.2004 – Štatistický úrad SR
- údaje o školách za školský rok 2005-2006 – Ústav informácií a prognóz školstva
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001, MŽP SR, AUREX, s.r.o.
- informácie o existujúcich spoločných obecných úradoch (stavebné úrady) – Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR (MVRR SR)
- informácie o obciach uvažovaných pre spoločné obecné úrady – ZMOS 2002
- matričné úrady – vyhláška Ministerstva vnútra SR 529/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov
- organizácia osídlenia SSR – URBANITA, č. 51, február 1985

Prvý návrh zoznamu štruktúry sídiel slúžil ako podklad pre ďalšie rokovania a spresnenia s MVRR SR a samosprávnymi krajinami.

Začiatkom marca 2007 bol nový návrh štruktúry sídiel podľa krajov zaslaný jednotlivým samosprávnym krajinám na pripomienkovanie a zaujatie stanoviska. Vecne príslušné útvary samosprávnych krajov (útvary územného plánovania, regionálneho rozvoja) vzniesli k návrhu svoje pripomienky a návrhy na doplnenie. Spracovatelia metodiky na spoločných pracovných stretnutiach so zástupcami samosprávnych krajov jednotlivo prerokovali všetky vznesené návrhy a odporúčania. Na týchto pracovných stretnutiach sa zástupcovia samosprávnych krajov a poverený riešiteľ MVRR SR dohodli na úpravách a doplnení zoznamov pólov rastu pre jednotlivé NUTS 3 regióny. Všetky pripomienky a návrhy boli autormi návrhu pólov rastu vyhodnotené.

2. Metodický prístup a kritériá k výberu inovačných a kohéznych pólov rastu

2.1. Skupiny obcí

Obce boli zoradené do skupín podľa významu a ich lokalizácie v sídelnom systéme. Vyšpecifikovali sa inovačné póly rastu, záujmové územie inovačných pólov rastu a kohézne póly rastu nasledovne. Pri stanovovaní inovačných pólov rastu sa vychádzalo z celoštátnej územnoplánovacej dokumentácie Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 a správneho členenia SR. Celkový počet hodnotených obcí SR bol 2 891. Celkový počet hodnotených obcí SR mimo Bratislavského kraja bol 2 818.

1. **inovačné póly rastu** sa hierarchicky členia na:
 - centrum osídlenia celoštátneho až medzinárodného významu (krajské mesto)
 - centrum osídlenia regionálneho významu v rámci jadrového pásma ťažiska osídlenia 1. stupňa
 - centrum osídlenia regionálneho významu v rámci prímestského pásma ťažiska osídlenia 1. stupňa
 - centrum osídlenia regionálneho až nadregionálneho významu ako jadro ťažiska osídlenia 2. stupňa
 - centrum osídlenia regionálneho významu
2. **záujmové územia inovačného pólu rastu** boli vymedzené na základe podkladov Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001), kde boli definované a vymedzené ťažiská osídlenia. Záujmové územia inovačných pólov rastu boli vymedzené okolo centier osídlenia celoštátneho až medzinárodného významu (krajské mesto) a okolo centier osídlenia regionálneho až nadregionálneho významu tvoriacich jadro ťažiska osídlenia 2. stupňa. Záujmové územie inovačného pólu rastu pozostáva z katastrálnych území jadrového a prímestského pásma ťažísk osídlenia 1. stupňa a ťažísk osídlenia 2. stupňa
3. **kohézne póly rastu** sa hierarchicky členia podľa svojej polohy v systéme osídlenia na:
 - mikroregionálne centrum ležiace v záujmovom území inovačného pólu rastu vymedzeného jadrovým pásmom ťažiska osídlenia 1. stupňa
 - mikroregionálne centrum ležiace v záujmovom území inovačného pólu rastu vymedzeného prímestským pásmom ťažiska osídlenia 1. stupňa
 - mikroregionálne centrum ležiace v záujmovom území inovačného pólu rastu vymedzeného ťažiskom osídlenia 2. stupňa
 - mikroregionálne centrum mimo záujmového územia inovačných pólov rastu
4. **obce mimo inovačných a kohéznych pólov rastu** sa členia podľa ich lokalizácie v systéme osídlenia na:
 - obec záujmového územia inovačného pólu rastu vymedzeného jadrovým pásmom ťažiska osídlenia 1. stupňa
 - obec záujmového územia inovačného pólu rastu vymedzeného prímestským pásmom ťažiska osídlenia 1. stupňa
 - obec záujmového územia inovačného pólu rastu vymedzeného ťažiskom osídlenia 2. stupňa
 - obec v ostatnom území.

2.2. Kritériá výberu pólov rastu

Navrhované obce ako inovačné a kohézne póly rastu boli vybraté na základe vstupných údajov a nasledovných kritérií:

2.2.1. Inovačné póly rastu:

- krajské mesto
- mesto so sídlom obvodu
- mesto s bývalým sídlom okresu

V SR sa v prvom návrhu vymedzilo 72 inovačných pólov rastu a bez Bratislavského kraja ich bolo 68. Zoznam inovačných pólov rastu sa na základe požiadaviek

samosprávnych krajov doplnil a spolu sa tak vymedzilo 82 inovačných pólů rastu vrátane Bratislavského kraja a 78 inovačných pólů rastu mimo Bratislavského kraja.

2.2.2. Kohézne póly rastu:

- obce v ktorých sa súčasne nachádza matričný úrad, spoločný obecný úrad, ZŠ typu 3, bolo bývalým strediskom osídlenia miestneho významu, je ZMOS zvažované ako sídlo spoločného obecného úradu (spolu 92 obcí)
- obce v ktorých sa nachádza ZŠ typu 3 a má viac ako 100 žiakov (spolu 774 obcí)
- obce v ktorých sa nenachádza ZŠ typu 3 ale majú strednú školu (spolu 9 obcí)
- obce, ktoré nespĺňajú uvedené kritériá a sú väčšie ako 1500 obyvateľov v Prešovskom a Košickom kraji (spolu 17 obcí)

Prienikom uvedených kritérií sa v prvom návrhu vymedzilo v SR spolu 802 kohéznych pólů rastu vrátane Bratislavského kraja. Počet takto vymedzených kohéznych pólů rastu mimo Bratislavského kraja bol 769 obcí. Zoznam kohéznych pólů rastu sa na základe požiadaviek samosprávnych krajů doplnil a spolu sa tak vymedzilo 891 kohéznych pólů rastu vrátane Bratislavského kraja a 858 kohéznych pólů rastu mimo Bratislavského kraja.

2.2.3. Obce, ktoré nie sú pólmi rastu v záujmovom území pólů rastu:

- obce nachádzajúce sa na území jadrového a prímestského pásma ťažísk osídlenia prvej úrovne¹
- obce nachádzajúce sa na území ťažísk osídlenia druhej úrovne².

Celkovo pôvodný zoznam vymedzil 412 obcí v SR, ktoré ležia v záujmovom území inovačných pólů rastu a ktoré nie sú ani inovačnými ani kohézными pólmi rastu. Mimo Bratislavského kraja bolo takýchto obcí spolu 390. Tento zoznam sa po dohode so samosprávnymi kraji spresnil na 415 obcí v SR, ktoré ležia v záujmovom území inovačných pólů rastu. Mimo Bratislavského kraja bolo vymedzených 393 ležiacich v záujmovom území inovačných pólů rastu. Kohéznych pólů rastu ležiacich v záujmovom území inovačných pólů rastu je spolu 207 (mimo Bratislavského kraja). Spolu tak v záujmových územiach inovačných pólů rastu leží 600 obcí (mimo Bratislavského kraja).

2.2.4. Obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmového územia inovačných pólů rastu

Počet obcí, ktoré nie sú ani inovačnými ani kohézными pólmi rastu a ani neležia v záujmovom území inovačných pólů rastu je 1503. Mimo Bratislavského kraja je takýchto obcí 1489.

Obcí, ktoré nie sú ani inovačnými ani kohézными pólmi rastu bez ohľadu na ich lokalizáciu (aj tie, ktoré ležia v záujmovom území inovačných pólů rastu) je v SR 1918 a takýchto obcí mimo Bratislavského kraja je 1882.

¹ vid' Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001

² vid' Konceptia územného rozvoja Slovenska 2001

(Poznámka: Počet obcí s počtom obyvateľov menším ako 1 000 je v SR spolu 1 946 a v SR mimo Bratislavského kraja je ich 1 922.)

2.2.5. Súhrnný prehľad

Číselný prehľad počtu a podielu obyvateľov a obcí podľa zaradenia do štruktúry sídiel za Slovenskú republiku uvádzajú nasledujúce tabuľkové prehľady:

| Slovenská republika spolu | | Počet obyvateľov | | Počet obcí |
|---------------------------|--|------------------|-----------|------------|
| | rok | 2001 | 2004 | |
| 1 | inovačné póly rastu | 2 673 296 | 2 642 677 | 82 |
| 2 | kohézne póly rastu | 1 794 183 | 1 819 978 | 891 |
| | inovačné a kohézne póly rastu spolu (1+2) | 4 467 479 | 4 462 655 | 973 |
| 3 | obce, ktoré nie sú pólmi rastu v záujmovom území inovačných pólov rastu | 257 153 | 266 413 | 415 |
| 4 | obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmového územia inovačných pólov rastu | 654 823 | 655 754 | 1 503 |
| | spolu | 5 379 455 | 5 384 822 | 2 891 |

| Slovenská republika bez Bratislavského kraja | | Počet obyvateľov | | Počet obcí |
|--|--|------------------|-----------|------------|
| | rok | 2001 | 2004 | |
| 1 | inovačné póly rastu | 2 191 096 | 2 163 324 | 78 |
| 2 | kohézne póly rastu | 1 705 047 | 1 727 520 | 858 |
| | inovačné a kohézne póly rastu spolu (1+2) | 3 896 143 | 3 890 844 | 936 |
| 3 | obce, ktoré nie sú pólmi rastu v záujmovom území inovačných pólov rastu | 238 813 | 246 562 | 393 |
| 4 | obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmového územia inovačných pólov rastu | 645 484 | 646 284 | 1 489 |
| | spolu | 4 780 440 | 4 783 690 | 2 818 |

| Slovenská republika spolu | | Podiel obyvateľov | | Podiel obcí |
|---------------------------|--|-------------------|-------|-------------|
| | rok | 2001 | 2004 | |
| 1 | Inovačné póly rastu | 49,7 | 49,1 | 2,8 |
| 2 | kohézne póly rastu | 33,4 | 33,8 | 30,8 |
| | inovačné a kohézne póly rastu spolu (1+2) | 83,0 | 82,9 | 33,7 |
| 3 | obce, ktoré nie sú pólmi rastu v záujmovom území inovačných pólov rastu | 4,8 | 4,9 | 14,4 |
| 4 | obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmového územia inovačných pólov rastu | 12,2 | 12,2 | 52,0 |
| | spolu | 100,0 | 100,0 | 100,0 |

| Slovenská republika bez Bratislavského kraja | | Podiel obyvateľov | | Podiel obcí |
|--|--|-------------------|-------|-------------|
| | rok | 2001 | 2004 | |
| 1 | Inovačné póly rastu | 45,8 | 45,2 | 2,8 |
| 2 | kohézne póly rastu | 35,7 | 36,1 | 30,4 |
| | inovačné a kohézne póly rastu spolu (1+2) | 81,5 | 81,3 | 33,2 |
| 3 | obce, ktoré nie sú pólmi rastu v záujmovom území inovačných pólov rastu | 5,0 | 5,2 | 13,9 |
| 4 | obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmového územia inovačných pólov rastu | 13,5 | 13,5 | 52,8 |
| | spolu | 100,0 | 100,0 | 100,0 |